

ACTA NON VERBA: YOUTH URBAN FARM PROJECT

- Projektet startade 2010 och riktar sig till socialt utsatta barn i östra Oakland, Kalifornien. Det är ett område med många låginkomsttagare där övervikt och diabetes är vanligt.
- Syftet är att skapa en trygg och kreativ utomhusmiljö för unga, där de samtidigt lär sig om odling och matproduktion. Barnen får veta hur man kan laga en middag utifrån vad som odlas på områ-

det. Det finns särskilda planteringar för exempelvis salladsingredienser.

- Den ekologiska frukten och grönsakerna som barnen odlar säljs billigt till lokalbefolkningen. All inkomst från försäljningen går till barnens sparkonton, för att finansiera deras universitetsutbildning.
- För mer information om projektet: <http://anvfarm.org/>

BYGGDES OM. Slumområdet Tassafaronga Village revs och byggdes om. Satsningen var en del av den nationella planen Hope VI, med målet att bygga om USA:s värsta slumområden. I framtiden vill Kelly Carlise utöka odlingsområdet, ta produktionen och försäljningen ett steg till. "Jag vill visa barnen de ekonomiska fördelarna med odlingen, exempelvis genom att tillverka pesto och sälja."

"Området brukade kallas the kill zone"

Tassafaronga Village är slumområdet som byggdes om till grön oas

• Kelly Carlise startade odlingsprojekt för utsatta barn i Oakland

USA Marinsoldaten Kelly Carlise sadlade om och startade ett odlingsprojekt för utsatta barn i Oakland, Kalifornien. I en park där det tidigare såldes droger sätter 8-åringar idag broccoli och jordgubbar. President Obama lovordade nyligen projektet.

Bostadsområdet Tassafaronga Village i Oakland badar i solen. Vi har åkt en halvtimme österut från San Francisco för att besöka de omtalade kvarteren. Kelly Carlise, som driver ett odlingsprojekt i området, hämtar upp oss i sin pickup vid stationen.

– Det här området brukade kallas "the kill zone". Det var ett slumområde med grå betongbunkrar som man absolut inte gick till, säger hon.

Tidigare var drogförsäljning och dödsckjutningar vardagsmat i Tassafaronga Village. Låginkomsttagare bodde

i dåligt efterhållna hus intill ett rufft industriområde. Men i mitten av 2000-talet bestämde Oaklands myndigheter att det fick vara nog. De lät riva kvarteren och började om från början. Idag präglas området av färgglada hus i olika storlekar och former. Solpanelerna på taken glänser och stora uteplatser inbjuder till samkväm med grannarna. De mörka hörnen som dolde brott är borta.

Riktade sig till barn
Nya Tassafaronga Village stod klart 2010. Samma år startade Kelly Carlise odlingsprojektet Acta non verba: Youth urban farm projekt. Det riktar sig till barnen i området.

– Här i Oakland hoppar väldigt många unga av skolan. Statistiken visar att utbildningsnivå och fattigdom ärvs i generationer. Jag ville ge dem som bor här möjlighet att ta ansvar för sitt egen framtid, förklarar hon.

Odlingarna ligger på ett grönområde, där squash, basilika och frodiga tomatplantor prunkar i trälådor. Kelly Carlise visar oss runt och hälsar på trädgårdsmästaren som pysslar vid redskapsskjulet.

Kelly Carlise var tidigare marinsoldat med Japan som bas. Tillbaka i Kalifornien funderade hon på vad hon skulle göra och det var då idén växte fram.

Hon fick mark av Oaklands myndigheter, ansökte om pengar från stiftelser och informerade om sitt projekt genom att knacka dörr i området. Idag kommer de deltagande barnen förbi parken efter skolan och lär sig sätta frön, skörda och sälja grönsaker. Kelly Carlise sätter in pengarna från grönsaksförsäljningen på barnens sparkonton. Inkomsterna går helt enkelt till att finansiera deras universitetsutbildning.

– Det är barnen som bestämmer vad vi ska odla. De tycker det är jättehäftigt

med blommor som går att äta, så vi har satt många sådana. Förra året hade vi temaland, som en pizzabarabb med allt man kan ha på pizzen.

"Ska ha alla dörrar öppna"

En del i projektet är kostlära, barnen får exempelvis lära sig om diabetes som är vanligt bland boende i området. De undervisas även i hur det är att arbeta med jordbruk.

– Det finns inga bönder här, så barnen ser inte det som en jobb möjlighet. Det är fel. Barn ska ha alla dörrar öppna!

Kelly Carlise beskriver området kring Tassafaronga Village som en öken när det kommer till ekologiska grönsaker. På närmaste huvudgata finns bara snabbmatsställen som serverar friterad kyckling och hamburgare. Vid första skörden försökte Kelly Carlise och barnen ge bort grönsakerna gratis. Men det gick inte alls bra.

– Ingen ville ha dem! Då bestämde vi oss för att de skulle kosta 50 cent styck (motsvarande cirka 3,50 kronor, red. anm.). Nu vill folk köpa eftersom det är billigare än i affären, säger hon och skrattar.

Ryktet om Kelly Carlises arbete har spridit sig ända till Vita huset. I somras blev hon inbjuden på middag hos Barack Obama. Under måltiden uppmärksammade presidenten odlingsprojektet och tackade Kelly Carlise för hennes samhällsinsats.

Obama är inte den första att berömma arbetet i Tassafaronga Village. Själva ombyggnaden har varit omskriven i bland annat New York Times. Där lyftes hur ny stadsplanering och arkitektur

kan göra skillnad. När polisen gjorde en mätning av antalet brott i området hade det minskat med 25 procent jämfört med före ombyggnaden.

– Vi har satsat på gemensamma ytor, istället för privata. Alla fasader vetter mot trottoarer, lekplatser eller gångvägar. Transparensen och öppenheten i kvarteret bidrar till bättre social kontroll, säger arkitekten David Baker när vi träffas på hans luftiga kontor i utkanten av San Franciscos finansdistrikt.

Bättre tillgänglighet
Hans firma, David Baker + Partners, är känd för sitt innovativa miljötankande och har vunnit många priser för sina projekt. I Tassafaronga village har tillgäng-

ligheten blivit bättre med hjälp av fler gångvägar. Arkitektfirman har även skapat parkeringsutrymme längs vägarna. Tanken är att de parkerade bilarna ska fungera som ett skydd för gångtrafikanter, förklarar David Baker.

Alla byggnader i Tassafaronga Village är miljöcertifierade på högsta nivå. Takens solpaneler står för uppvärmningen av varmvattnet. Totalt står solenergin för en tredjedel av husens energiförbrukning.

– Vi har satsat mycket på att isolera husen. Då behövs väldigt lite energi för uppvärmning. Här i Kalifornien har vi ju ett varmt klimat hela året, säger arkitekten.

Under de fem år som Tassafaronga Village byggdes om fick invånarna möjlighet att flytta till andra boenden. Cirka 20 procent kom tillbaka. En mix av olika boendeformer har gjort området mer blandat, både vad gäller inkomst och et-

nicitet. Här finns olika typer av hyresrätter, bostadsrätter och boenden som ägs av stiftelser och organisationer. David Baker menar att mixen gör att området blir mindre stigmatiserat.

– Det känns inte längre som att man kommer ut till betongförorten. Jag tror att det enda sättet att motverka gentrifiering är att blanda boendeformer.

Arkitekten tycker att det är positivt att Kelly Carlise driver sitt odlingsprojekt i området. Själva har han försökt skapa en utemiljö med naturliga planteringsytor som kan användas av invånarna tillsammans.

– I USA ser vi ett skifte där det satsas på gemensamma odlingsytor istället för privata trädgårdar. Jag tycker det är positivt, men konservativa Tea party-rörelsen tycker förstas att det är ett hot mot individens frihet, avslutar David Baker och ser road ut.